

Наставно-научном већу Филозофског факултета, Београд

На редовној седници Одељења за историју уметности Филозофског факултета у Београду, одржаној 25. 09. 2020. изабрани смо у Комисију за оцену образложења теме докторске дисертације коју је поднела Тијана П. Зебић, МА, дипломирана историчарка уметности. Задовољство нам је да Већу Филозофског факултета у Београду поднесмо следећи

Реферат о квалификовању кандидата и подобности предложене теме за докторску дисертацију

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Тијана Зебић је рођена 19.06. 1989. у Београду. Основне студије историје уметности на Филозофском факултету у Београду уписала је 2008. Мастер студије историје уметности уписала је 2014., а завршила 2015. при Одељењу за историју уметности Филозофског факултета у Београду са одбрањеним мастер радом ”Црква Рођења Христовог у Пироту” код ментора проф др Ненада Макуљевића. Докторске студије историје уметности на Филозофском факултету у Београду уписала је 2015.

Током студија историје уметности учествовала је у организацији и извођењу стручних пракси на подручју јужне и југоисточне Србије, на подручјима Пирота, Ниша и Босилеграда. Од 2014. до 2017. похађала је радионице Јеврејска уметност и традиција, које се одржавају на Филозофском факултету у Београду.

Тијана Зебић је учествовала на више међународних и националних научних скупова. Учесница је конференција: *Cultures of Economy in Southeastern Europe*, са темом *Private and Public Visual Culture in the Balkan Trade City: Pirot* у Сарајеву 2013; међународне конференције студената докторских студија *Migrations in visual culture* на Филозофском факултету у Београду 2016; националне конференције *Критичка историја визуелног преиначавања јавних простора Београда* на Филозофском факултету у Београду 2016; међународне конференције *Creating Memories in Early Modern and Modern Art and Literature*, на Филозофском факултету у Београду 2017. и националне конференције

Зографски кругови на Филозофском факултету у Београду у организацији Центра за визуелну културу Балкана Филозофског факултета у Београду и Друштва историчара уметности и визуелне културе новог века 2017. Тијана Зебић је до сада објавила више научних радова, међу којима су: *Две престоне иконе из женске цркве Христовог рођења у Пироту*, (Саопштења Републичког завода за заштиту споменика културе 48. 2016, 315-328.) и *Четири иконе Пазарске цркве у Пироту - прилог познавању духовног живота у XVIII веку*, (Пиротски зборник 41. 2016, 41-55.). Горе наведене активности и објављени радови Тијане Зебић показују њену посвећеност научним проучавањима српске и балканске уметности новог века и визуелне културе.

Докторска дисертација Тијане П. Зебић под насловом : „**Визуелни идентитет Пирота у XIX веку**“ обухвата 316 страна текста, са пратећим илустрацијама, као и списак извора и литературе.

2.Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације Тијане Зебић је истраживање визуелне културе Пирота у XIX веку. Пирот је представљао једно од важних урбаних средишта на Балкану, чији је економски и саобраћајни значај доприносио његовом развоју. Током XIX века Пирот је доживео значајне трансформације, које су биле условљене променама друштвених, државних и политичких околности. Танзиматске реформе у Османској империји, ослобођење и припајање Пирота Кнежевини Србији значајно су допринели изменама свих видова културе и обликовању његовог визуелног идентитета.

У оквирима дисертације Тијана Зебић проучава различите контексте у којима се креирао идентитет Пирота, као и све видове визуелне културе. Истраживање обухвата визуелна остварења настала за јавне и приватне потребе грађана Пирота у османском и српском државном контексту, без обзира на њихова верска, национална или државна одређења. Проучавају се објекти и дела настала за потребе османско-исламске заједнице, православног хришћанског становништва, сефардске популације и српске државе.

Циљ дисертације је истраживање односа визуелне културе и трансформације друштвеног и државног идентитета у оквирима једног балканског града, на примеру града Пирота. Уједно, допринеће се бољем познавању визуелног наслеђа и културне прошлости града Пирота.

3. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању

Дисертација Тијане Зебић *Визуелни идентитет Пирота у XIX веку* је заснована на следећим хипотезама:

-Пирот представља репрезентативни пример османско- балканског града, чији је визуелна култура обликована захваљујући географском положају и економском развоју

-Танзиматске реформе су допринеле промени визуелног идентитета Пирота

-Ослобођење Пирота и његово припајање Кнежевини Србији довело је до процеса деосманизације и обликовања српског националног идентитета у визуелној култури.

4. Кратак опис садржаја дисертације:

Структура дисертације *Визуелни идентитет Пирота у XIX веку* произилази из постављених циљева. У раду се осветљују сви аспекти креирања и функционисања визуелне културе у Пирота у XIX веку. Уз уводна и закључна разматрања, рад је структуриран у три основна поглавља која хронолошки одражавају најважније периоде у обликовању визуелног идентитета Пирота. То су *Визуелност османско - балканског Пирота, Одроз танзиматских реформи у визуелној култури Пирота и Ослобођење Пирота: урбанизација и српски национални идентитет.*

Поглавље *Визуелност османско - балканског Пирота* посвећено је визуелном идентитету Пирота до Танзимата 1839. У овом периоду град има доминантни османско-

исламски карактер, па је истраживање обухватило организацију урбаног простора, као и најважније објекте из овог доба, као што су џамије, текије, ханови, чесме и сахат кула.

Поглавље *Одраз танзиматских реформи у визуелној култури Пирота* посвећено је периоду између 1839. и 1878. када је дошло до значајне културне трансформације. Повећана права хришћанског становништва у Османској империји условила су подизање монументалних православних храмова, као и слободније истицање приватног идентитета припадника мањина. У овом поглављу анализирају се цркве Христовог Рођења – Пазарска црква и Пресвете Богородице у Тијабари, као и најважнији приватни објекти, попут Куће Малог Ристе.

Поглавље *Ослобођење Пирота: урбанизација и српски национални идентитет* посвећено је променама визуелног идентитета града по његовом ослобођењу и укључивању у српске државне оквире. У овом периоду долази до процеса деосманизације, изградње новог урбаног идентитета, као и подизања јавних здања Кнежевине-Краљевине Србије. У овом поглављу анализирају се најзначајнија јавна здања, попут зграда Окружног начелства, Пиротске гимназије и Општинског суда, као и Споменик ослободиоцима Пирота у Српско-турском рату 1877. У оквиру овог поглавља анализирана је и визуелна култура Јевреја у Пироту.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Докторандкиња Тијана П. Зебић је научно истражила и утврдила значај визуелне културе у трансформацији друштвеног и државног идентитета у оквирима једног балканског града, на примеру града Пирота. Резултати њеног истраживања доносе бројна нова сазнања о употреби визуелне културе у српском и балканском друштву током XIX века. На тај начин њен научни допринос превазилази оквире предмета дисертације и доприноси бољем познавању српске и балканске визуелне културе у целини

6. Закључак:

Дисертација Тијане П. Зебић писана је стручно и на основу архивске грађе и научне литературе и са коришћењем савремених метода у проучавању визуелне културе. Представља оригинално научно дело и значајан допринос српској историографији о визуелној култури XIX века и по свему је урађена према одобреној пријави докторске дисертације.

Стога са великим задовољством закључујемо да су се стекли услови за одбрану дисертације, па предлажемо Наставно-научном већу Филозофског факултета да овај реферат усвоји.

Потписи чланова комисије:

др Ненад Макуљевић, редовни професор,
Филозофски факултет у Београду

др Ана Костић Ђекић, доцент,
Филозофски факултет у Београду

др Владимир Јовановић, научни сарадник,
Историјски институт, Београд

Београд 20. 11. 2020.